

Sygn. akt I ACa 331/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Andrzej Struzik (spr.)
Sędziowie:	SSA Jerzy Bess SSA Robert Jurga
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu (...)we W.

przeciwko H. J.

o zapłatę

na skutek apelacji strony powodowej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 14 grudnia 2016 r. sygn. akt I C 810/16

1. oddala apelację;

2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego kwotę 8.100 zł (osiem tysięcy sto złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Robert Jurga SSA Andrzej Struzik SSA Jerzy Bess

Sygn. akt I ACa 331/17

UZASADNIENIE

(...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz (...)we W. w pozwie skierowanym przeciwko J. N., M. N. (1) i H. J. domagał się wydania nakazu zapłaty na jego rzecz kwoty 489.479,81 zł z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że zapłata przez któregokolwiek z pozwanych zwalnia pozostałych oraz z ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego H. J. do prawa własności nieruchomości położonej w K., dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...), na której ustanowiona została hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 272.081,22 zł. Uzasadniając powyższe żądanie powód podał, że pozwani J. i M. N. (2) zawarli z (...) Bankiem S.A. umowę kredytu, stosownie do której otrzymali kredyt w wysokości 183.344,69 zł, indeksowany kursem franka szwajcarskiego, a spłata zobowiązania została zabezpieczona przez ustanowienie hipotek umownych kaucyjnych na

dwóch nieruchomościach kredytobiorców, w tym nieruchomości opisanej w żądaniu pozwu. Zaprzestanie spłaty kredytu spowodowało wypowiedzenie umowy przez bank, a po upływie okresu, gdy na skutek wypowiedzenia zobowiązanie do spłaty stało się wymagalne w całości, bank uzyskał tytuł wykonawczy i złożył wniosek o wszczęcie przeciwko kredytobiorcom postępowania egzekucyjnego. Postępowanie egzekucyjne zostało wszczęte, a następnie umorzone, przy czym kredytobiorcy nie kwestionowali ani wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego, ani zaopatrzenia go w klauzulę wykonalności, ani prowadzenia postępowania egzekucyjnego. W dniu 31 marca 2014 r. (...) Bank S.A. przełał wierzytelność na powoda, przenosząc na niego także ustanowione zabezpieczenia. Z treści księgi wieczystej wynika, że prawo własności nieruchomości, na której ustanowiono hipotekę, przysługuje obecnie pozwanemu H. J..

W dniu 29 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Kielcach wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, uwzględniający żądanie pozwu w całości. Sprzeciw od tego nakazu wniósł wyłącznie pozwany H. J., wnosząc o oddalenie powództwa. Pozwany ten podał, że przed zakupem od pozwanych N. nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...), na której została ustanowiona hipoteka, zbywca nieruchomości J. N. okazał mu kopię promesy bankowej z 7 marca 2013 r., w której bank zobowiązał się zwolnić przedmiotową nieruchomość z obciążenia hipoteką w przypadku wpłaty na rachunek banku kwoty 100.000 zł. W tym dniu sporządzono umowę sprzedaży na rzecz pozwanego H. J. własności stanowiącego odrębną nieruchomość lokalu objętego księgą wieczystą nr (...), a w akcie notarialnym odnotowano okazanie kopii ww. oświadczenia banku. Pozwany w tym samym dniu dokonał przelewu na rzecz banku kwoty 100.000 zł, a w dniu 15 maja 2013 r. sprzedający wręczył kupującemu kopię oświadczenia banku z tej samej daty o zwolnieniu nieruchomości obciążenia hipotecznego. Jak się jednak okazało, dokumenty te były sfałszowane, a do zwolnienia nieruchomości z hipoteki nie doszło. Bank odmówił też zwrotu wpłaconej przez nabywcę kwoty 100.000 zł. Pozwany H. J. kwestionował żądanie pozwu tak co do zasady, jak i co do wysokości, powoływał się na ograniczenie swej odpowiedzialności do wysokości hipoteki, niewymagalność roszczenia wobec braku wypowiedzenia umowy kredytu względem dłużnika rzeczowego oraz podnosił zarzut potrącenia wpłaconej kwoty 100.000 zł. Domagał się też sprecyzowania przez powoda, co składa się na ostatecznie dochodzoną kwotę (powód cofnął pozew w stosunku do pozwanego H. J. co do kwoty 217.398,59 zł za rzeczeniem się roszczenia, wnosił natomiast ostatecznie o zasądzenie pozostałej kwoty 272.081,22 zł).

W związku ze zobowiązaniem do wskazania co składa się na ostatecznie dochodzoną kwotę, powód podał, że na dochodzoną kwotę 489.479,81 zł składają się: 346.419,12 zł tytułem należności głównej, tj. niespłaconego kredytu, 143.060,69 zł odsetek, w tym 11.719,52 zł odsetek umownych naliczonych przez pierwotnego wierzyciela do dnia sprzedaży wierzytelności, 76.094,44 zł odsetek karnych naliczonych przez pierwotnego wierzyciela od pozostałej do spłaty kwoty kapitału za okres od dnia 31 sierpnia 2009 r. do dnia sprzedaży wierzytelności i 55.246,73 zł odsetek ustawowych za opóźnienie naliczonych przez powoda od wyżej podanej kwoty głównej za okres od dnia następnego po nabyciu wierzytelności, tj., 1 kwietnia 2014 r. do dnia poprzedzającego wniesienie pozwu, to jest 21 października 2015 r. Ograniczenie żądania do kwoty 272.081,22 zł wynika natomiast z wysokości ustanowionego zabezpieczenia.

W konsekwencji powyższego pozwany H. J. podniósł zarzut przedawnienia roszczenia, zaś powód twierdził, że do przedawnienia nie doszło na skutek przerwania jego biegu poprzez wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko J. i M. N. (1).

Postanowieniem z dnia 14 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Kielcach umorzył postępowanie co do żądania zapłaty kwoty 217.398,59 zł i zasądził od powoda na rzecz pozwanego H. J. kwotę 3.600 zł tytułem kosztów procesu od cofniętego pozwu.

Wyrokiem z tej samej daty Sąd Okręgowy w Kielcach oddalił powództwo i zasądził od powoda na rzecz pozwanego H. J. kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Uzasadniając powyższy wyrok sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 11 grudnia 2007 r. pomiędzy (...) Bank S.A. w K. a kredytobiorcami: J. N. i M. N. (1) została zawarta umowa kredytu hipotecznego nr (...), dwukrotnie aneksowana, zgodnie z którą bank udzielił kredytobiorcom kredytu w

kwocie 183.344,69 zł indeksowanego kursem CHF. Na dzień sporządzenia umowy równowartość kredytu wyrażona w walucie obcej stanowiła kwota 87.977,30 CHF. Spłata kredytu miała nastąpić w 264 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych. Spłata kredytu została zabezpieczona poprzez ustanowienie hipotek kaucyjnych na rzecz banku na nieruchomościach: lokalu mieszkalnym nr (...) położonym w K. przy ul. (...), objętym księgą wieczystą nr (...) (hipoteka kaucyjna do kwoty 272.081,22 zł) i lokalu mieszkalnym nr (...) położonym w K. przy ul. (...), objętym księgą wieczystą nr (...) (hipoteka kaucyjna do kwoty 211.936,95 zł).

W dniu 4 stycznia 2010 r. doszło do połączenia (...) Bank S.A. z siedzibą w K. z (...) Bank S.A. z siedzibą w W.. (...) Bank S.A. w W., będący spółką przejmującą, stał się podmiotem wszelkich praw i obowiązków spółki przejmowanej (...) Bank S.A. w K., po połączeniu podmiot występował w obrocie pod nazwą (...) Bank S.A. z siedzibą w W.. Następnie w dniu 1 czerwca 2012 r. doszło do połączenia (...) Bank S.A. z siedzibą w W. z (...) Bank S.A. z siedzibą w W.. (...) Bank S.A. w W., będący spółką przejmującą, stał się podmiotem wszelkich praw i obowiązków spółki przejmowanej (...) Bank S.A. w W., od dnia połączenia podmiot występuje w obrocie pod nazwą (...) Bank S.A. z siedzibą w W..

W związku z niedotrzymaniem przez kredytobiorców warunków przedmiotowej umowy kredytu hipotecznego poprzez spowodowanie nieterminowej spłaty w/w kredytu, (...) Bank S.A. pismami z dnia 12 marca 2010 r. wypowiedział tę umowę stosownie do jej § (...) ust.(...) przy okresie wypowiedzenia liczącym 30 dni liczonym od dnia doręczenia niniejszych wypowiedzeń. Zaznaczono, że w myśl § (...) ust.(...) umowy po upływie okresu wypowiedzenia całość środków wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami i kosztami podlega natychmiastowemu zwrotowi na wskazany rachunek.

W dniu 18 października 2010 r. (...) Bank S.A. w W. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny nr (...), w którym stwierdził, że w jego księgach figuruje wymagalne zadłużenie dłużników solidarnych J. N. i M. N. (1) z tytułu zaciągniętego kredytu w związku z brakiem spłaty wszystkich zobowiązań określonych umową o kredyt nr (...) z dnia 11 grudnia 2007 r., zmienioną aneksem z dnia 24 lipca 2008 r., a na wymagalne zadłużenie składają się:

1. należność główna (niespłacony kapitał) w kwocie 395.740,57 zł,
2. odsetki umowne za okres korzystania z kapitału w wysokości 10,72 % od dnia 11 grudnia 2007 r. do 28 kwietnia 2010 r. w kwocie 7.237,74 zł,
3. odsetki za opóźnienie w wysokości 20 % od dnia 31 sierpnia 2009 r. do dnia 18 października 2010 r. w kwocie 37.173,57 zł,
4. koszty w kwocie 316,26 zł.

Odnośnie dalszych należnych odsetek stwierdzono, że od kwoty kapitału ad. 1 są liczone od dnia 19 października 2010 r. do dnia zapłaty, wg stopy procentowej określanej zarządzeniem Prezesa Zarządu (...) Bank S.A. w sprawie podwyższonego oprocentowania z tytułu opóźnienia spłaty kredytów i pożyczek, która to stopa na dzień sporządzenia tytułu wynosi w stosunku rocznym 20 %, a od kwoty odsetek ad. 2 za okres od daty 19 października 2010 r. do dnia zapłaty liczone są dalsze odsetki ustawowe.

Postanowieniem z dnia 5 listopada 2010 r. sygn. akt I Co 4253/10 Sąd Rejonowy wK.nadał klauzulę wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu o numerze (...) wystawionemu w dniu 18 października 2010 r. przez (...) Bank S.A. w W. przeciwko dłużnikom solidarnym M. N. (1) i J. N. z tytułu umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej przez dłużników z (...) Bankiem S.A. w K. w dniu 11 grudnia 2007 r., zmienionej aneksami z 17 i 24 lipca 2008 r. – do kwoty nieprzekraczającej 569.433,14 zł, oraz zasądził od w/w dłużników solidarnie na rzecz banku kwotę 82,86 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Z wniosku wierzyciela (...) Bank S.A. przeciwko dłużnikom J. N. i M. N. (1) zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne. Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2014 r. sygn. akt KM 150/11 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym wK.J. K.

stwierdził umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy samego prawa na podstawie art. 823 k.p.c., gdyż wierzyciel w ciągu roku od dnia złożenia wniosku o zawieszenie postępowania egzekucyjnego nie zażądał podjęcia egzekucji.

Pozwany H. J. na początku 2013 r. zainteresowany był zakupem mieszkania w K.. Skontaktował się z J. P. (1) prowadzącym biuro (...). Pracownik biura P. L. przedstawił mu oferty mieszkań m.in. należącego do pozwanego J. N.. H. J. wraz z P. L. dokonał oględzin mieszkania przy ul. (...). Z J. N. ustalił cenę zakupu mieszkania na kwotę 170.000 zł. P. L. poinformował H. J., że mieszkanie obciążone jest hipoteką w kwocie 272.081,22 zł tytułem zabezpieczenia kredytu nr (...) udzielonego J. N. przez (...) Bank S.A., lecz zapewnił go, że po uzyskaniu zgody banku na sprzedaż mieszkania nie będzie problemu z jego zakupem.

H. J. zdecydował się na zakup spornego przedmiotowego mieszkania. W dniu 31 stycznia 2013 r. podpisał z P. L. umowę pośrednictwa, a następnie z J. N. umowę przedwstępną zakupu mieszkania. Przy zawieraniu umowy przekazał J. N. 10.000 zł tytułem zaliczki na poczet ceny kupna mieszkania.

J. N. i jego żona M. N. (3) kompletowali dokumenty niezbędne do sprzedaży mieszkania, w tym zaświadczenie ze spółdzielni mieszkaniowej o wysokości zaległości z tytułu opłat na rzecz spółdzielni, komornika sądowego i ZUS o wysokości zadłużenia. M. N. (3) poinformowała P. L., że ma kłopot w uzyskaniu zgody banku na sprzedaż mieszkania. Zaproponowała, aby udać się na bezpośrednią rozmowę w tej sprawie do (...) Bank S.A. we W.. Na początku marca 2013 r. P. L. pojechał z M. N. (3) do działu windykacji (...)Bank S.A. we W.. Nie był obecny podczas jej rozmów z pracownikiem banku. Po rozmowie M. N. (3) przekazała mu, że stosowna promesa zostanie przesłana przez bank bezpośrednio na jej adres.

P. L. złożył u notariusza A. K. dokumenty niezbędne do sporządzenia umowy, za wyjątkiem promesy(...)Banku. Ustalony został termin sporządzenia umowy sprzedaży.

Podczas spotkania P. L., H. J. i małżonków N. w mieszkaniu przy ul. (...) w K. M. N. (3) stwierdziła, że promesa została przesłana e-mailem. Pokazała wydruk skanu oświadczenia z datą 7 marca 2013 r., w którym G. (...) Bank wyraża zgodę na zwolnienie z obciążenia hipotecznego mieszkania przy ul. (...) w przypadku wpłaty kwoty 100.000 zł do dnia 31 marca 2013 r.

W oparciu o zebrane dokumenty oraz skan oświadczenia (...)Banku notariusz A. K. w dniu 7 marca 2013 r. sporządził umowę sprzedaży przedmiotowego mieszkania przy ul. (...) między J. N. a H. J.. Zgodnie z umową H. J. jeszcze w dniu 7 marca 2013 r. przekazał kwotę 100.000 zł na konto (...)Banku i określone kwoty (odpowiednio 21.883 zł, 3.994,01 zł i 3.627,32 zł) na konta (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym wK.J. P. (2) i (...) Oddział w K.. Resztę ceny zakupu mieszkania, tj. 30.495,67 zł H. J. miał przekazać małżonkom J. w dniu 14 marca 2013 r., co też uczynił. W dniu 8 marca 2013 r. wpłynęła na rzecz (...) Bank S.A. kwota 100.000 zł i została rozksięgowana na poczet istniejącego wymagalnego zadłużenia J. N..

W maju 2013 r. H. J. domagał się potwierdzenia zwolnienia mieszkania z hipoteki, w związku z czym umówił się z małżonkami N.. Na tym spotkaniu w obecności P. L. M. N. (3) wręczyła mu dokument w postaci oświadczenia (...) Bank S.A. datowanego na 15 maja 2013 r., z treści którego wynikało, że Bank wyraził zgodę na zwolnienie z obciążenia hipotecznego, tj. hipoteki ustanowionej na nieruchomości stanowiącej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...) objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w K.dla zabezpieczenia kredytu nr (...).

(...) Bank S.A. nie wydawał w dniach 7 marca i 15 maja 2013 r. oświadczeń o wyrażeniu zgody na zwolnienie z obciążenia hipotecznego spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...) objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy wK..

Obwieszczeniem z dnia 30 lipca 2013 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym wK. J. K. zawiadomił o drugiej licytacji z wniosku wierzyciela (...)Banku spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...) objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w K.

W dniu 31 marca 2014 r. między (...) Bank S.A. w W. jako zbywcą a (...) Niestandaryzowanym Sekurytyzacyjnym Funduszem (...) we W. jako nabywcą została zawarta umowa przelewu wierzytelności nr (...), zgodnie z którą na warunkach określonych w umowie zbywca sprzedał na rzecz nabywcy, a nabywca kupił portfel wierzytelności obejmujący wszystkie wierzytelności wraz z zabezpieczeniami, jak również wszelkie inne prawa z wierzytelnościami i zabezpieczeniami, w tym w szczególności roszczenia o zaległe odsetki, koszty i prowizje. W dniu 22 kwietnia 2014 r. strony umowy podpisały aneks nr (...) do umowy przelewu wierzytelności z dnia 31 marca 2014 r., aktualizujący stan wierzytelności na dzień 31 marca 2014 r. W dniu 26 czerwca 2014 r. na konto powoda została przelana przez (...) Bank S.A. kwota 230.000.000 zł z tytułu ceny sprzedaży w związku z umową sprzedaży wierzytelności z dnia 31 marca 2014 r..

W dniu 26 czerwca 2015 r. (...) S.A. z siedzibą we W. działający z upoważnienia (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu (...) wystosował do J. N. i M. N. (1) przypomnienia, że posiadają zadłużenie, które wynika z umowy o kredyt nr (...) z dnia 11 grudnia 2007 r. Wyjaśniono, że dług ten został sprzedany przez (...) Bank S.A. i obecnie powinien zostać spłacony do (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu (...). Stwierdzono, że pomimo wezwania do zapłaty zaległość nie została uregulowana, aby więc uniknąć przekazania sprawy na drogę postępowania sądowego, należy więc spłacić zadłużenie w kwocie do dnia 2 lipca 2015 r.

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. sygn. akt II K 350/14 Sąd Rejonowy w K. uznał oskarżonych J. N. i M. N. (3) za winnych tego, że w dniu 7 marca 2013 r. w K., działając wspólnie i w porozumieniu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadzili H. J. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 160.000 zł w związku z zawarciem umowy kupna spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...) objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w K., po uprzednim przedłożeniu w celu użycia za autentyczny, podrobionego oświadczenia wystawionego rzekomo w imieniu (...) Bank S.A. z dnia 7 marca 2013 r. o tym, że bank wyda zgodę na zwolnienie z obciążenia hipotecznego opisanej nieruchomości w przypadku wpłaty kwoty 100.000 zł na rachunek wskazany przez bank w terminie do dnia 31 marca 2013 r. dla zabezpieczenia kredytu nr (...) poprzez wprowadzenie w błąd pokrzywdzonego co do wiarygodności w/w dokumentu oraz co do faktu, iż bank (...) S.A. wyda zgodę na zwolnienie z obciążenia hipotecznego opisanej nieruchomości w przypadku wpłaty kwoty 100.000 zł na rachunek wskazany przez bank w terminie do dnia 31 marca 2013 r. dla zabezpieczenia kredytu nr (...), czym działali na szkodę pokrzywdzonego H. J., tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 286 § 1 kk i art. 270 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk, oraz za winnych tego, że w dacie bliżej nieustalonej do dnia 15 maja 2013 r. w K., działając wspólnie i w porozumieniu, w celu użycia za autentyczny podrobili dokument w postaci oświadczenia datowanego na dzień 15 maja 2013 r. wystawiony rzekomo w imieniu (...) Bank S.A., mający potwierdzić, że bank wyraził zgodę na zwolnienie z obciążenia hipotecznego, tj. hipoteki ustanowionej na nieruchomości stanowiącej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego położonego w K. przy ul. (...) objętego księgą wieczystą nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w K. dla zabezpieczenia kredytu nr (...), które następnie pokrzywdzonemu H. J., tj. popełnienia przestępstwa określonego w art. 270 § 1 kk i za czyny te wymierzył im stosowne kary, w tym orzekł wobec nich nawiązki na rzecz H. J. w wysokości po 50.000 zł. Od powyższego wyroku apelacje złożyli oskarżeni oraz pokrzywdzony H. J., gdyż na jego rzecz zasądzono tylko 100.000 zł, a kwota, którą zapłacił za mieszkanie, była wyższa.

W swych rozważaniach sąd I instancji wskazał, że pozwany H. J. kwestionował dochodzone roszczenie co do zasady już od pierwszego terminu rozprawy, domagał się też wskazania, co składa się na dochodzoną ostatecznie kwotę. To powód powinien przedstawić dowody, z których wynikała by sama podstawa dochodzonego konkretnego świadczenia oraz dowody odnoszące się do wysokości roszczenia. Oznacza to obowiązek powoda przedstawienia dowodów, jak kształtowała się wysokość poszczególnych rat kredytu udzielonego J. i M. N. (1), przy uwzględnieniu wynikających z umowy stóp procentowych, w jaki sposób kształtowała się spłata dokonywana przez dłużników, od jakich kwot, za jaki okres i w jakiej wysokości naliczane były doliczone następnie do długu odsetki, w jaki sposób i na podstawie jakich kursów walut oraz w jakiej wysokości następowało przeliczanie zadłużenia na złote. Powód nie wykazał jednak wysokości wierzytelności, pomimo że zgodnie z art. 6 k.c. to na nim spoczywał ciężar dowodu ww. okoliczności. Powód przedstawił jedynie odpis bankowego tytułu egzekucyjnego przeciwko J. i M. N. (1), ale bankowe tytuły egzekucyjne nie posiadają waloru dokumentu urzędowego.

Sąd odwołał się do treści art. 95 ust. 1 i 1a prawa bankowego stwierdzając, że od chwili wejścia w życie przepisu art. 95 ust. 1a, to jest od 20 lipca 2013 r., w postępowaniu cywilnym dokumenty bankowe wymienione w art. 95 ust. 1 powołanej ustawy nie mają mocy prawnej dokumentów urzędowych. Okoliczności tej nie zmienia nadanie bankowemu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Tylko to postanowienie korzysta z domniemania z art. 244 k.p.c., a postanowienie to zaświadcza jedynie wykonalność bankowego tytułu egzekucyjnego, ale nie istnienie i wysokość objętej nim wierzytelności. Gdyby zatem nawet został dopuszczony dowód z tego postanowienia, to nie byłby on wystarczający dla ustalenia rzeczywistej wysokości wierzytelnością. Sąd odwołał się też do zakresu kognicji sądu przy nadaniu klauzuli wykonalności. Bankowe tytuły egzekucyjne należy natomiast traktować jak dokumenty prywatne, a zatem, zgodnie z art. 245 k.p.c., zaświadcza one jedynie, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie w nich zawarte. Nie korzystają one natomiast z domniemania, że ich treść jest zgodna ze stanem rzeczywistym. W konsekwencji wykazanie tej okoliczności spoczywa na stronie na taki dokument się powołującej. Sąd I instancji wskazał także na rozbieżność pomiędzy kwotami wierzytelności banku wymienionymi w bankowym tytule egzekucyjnym, a kwotami wymienionymi w pozwie. Z rozbieżnością dotyczącej należności głównej wynikałoby, że dłużnicy osobiści lub dłużnik rzeczowy z drugiej hipoteki zabezpieczającej kredyt dokonali częściowej spłaty długu po wystawieniu bankowego tytułu egzekucyjnego. W żaden też sposób nie wykazano, skąd wzięła się różnica w wysokości odsetek. Powyższe okoliczności spowodowały oddalenie powództwa przez sąd I instancji.

Apelację od powyższego wyroku wniosła strona powodowa, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi w apelacji zarzucono:

- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału, skutkującego uznaniem, że strona powodowa nie wykazała zasadności swych roszczeń co do wysokości oraz poprzez błędną ocenę mocy dowodowej powołanego przez stronę powodowa dokumentu w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) z dnia 18 października 2010 r., skutkującą uznaniem, że na tej podstawie nie można ustalić zasadności roszczeń strony powodowej, mimo że wskazany bankowy tytuł egzekucyjny został zaopatrzone w sądową klauzulę wykonalności, na podstawie tak powstałego tytułu wykonawczego prowadzone było postępowanie egzekucyjne, a dłużnicy solidarni wymienieni w jego treści nie sprzeciwiali się prowadzonej egzekucji i nie korzystali z przysługujących im środków prawnych zmierzających do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego;

- naruszenie art. 6 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, poprzez ich niewłaściwą wykładnię, skutkującą przyjęciem, że ciężar wykazania okoliczności związanych ze spłatą kredytu spoczywał na stronie powodowej.

W konkluzji strona powodowa domagała się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego H. J. na jej rzecz kwoty 272.081,22 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem, że odpowiedzialność pozwanego jest ograniczona do przysługującego mu spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu w K., dla którego prowadzona jest księga wieczysta nr (...) i zasądzenie kosztów postępowania oraz zasądzenia od pozwanego H. J. na rzecz strony powodowej kosztów postępowania apelacyjnego.

Pozwany H. J. wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od strony powodowej na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna.

Sąd Apelacyjny akceptuje ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji i przyjmuje je za własne.

Rozważania rozpocząć trzeba od kwestii związanych z rozkładem ciężaru dowodu, a zatem z drugim z zarzutów apelacji, gdyż rozstrzygnięcie tych kwestii pozwala dopiero ustosunkować się do zagadnień dotyczących prawidłowości ustalenia faktycznych sądu I instancji. Powołany zarzut apelacji wskazuje na niezrozumienie przez jego autora instytucji rozkładu ciężaru dowodu, a w szczególności nierozróżnienie obowiązku udowodnienia faktów od obowiązku

przytoczenia przez powoda okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie. Obowiązek ten wynika z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. i ma zasadnicze znaczenie dla ukształtowania przedmiotu procesu oraz dla zapewnienia pozwanemu możliwości obrony. Po pierwsze z art. 321 § 1 k.p.c. wynika dopuszczalność wyrokowania jedynie co do przedmiotu objętego żądaniem, a zatem przytoczone fakty zakreślają granice rozpoznania sprawy. Sąd, oceniając zasadność roszczenia, ocenę tę odnosi do faktów podanych przez powoda, a zatem bada, czy przytoczone fakty realizują hipotezę normy prawnej, której dyspozycja kreuje roszczenie dochodzone pozwem. Po drugie pozwany tylko wtedy może podjąć obronę, jeżeli znane mu są fakty, które stanowią podstawę żądania pozwu, gdyż tylko wtedy może się co do nich oświadczyć i powołać dowody, że fakty te nie miały miejsca lub że zachodziły inne fakty, niweczące roszczenie.

W sytuacji, jaka ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, a zatem dochodzenia roszczenia o spłatę kredytu wraz z należnościami ubocznymi, przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie obejmuje podanie wysokości kredytu oraz należności ubocznych i sposobu wyliczenia tych kwot. Ma to szczególne znaczenie, gdy kredyt jest indeksowany poprzez kurs waluty obcej, a zatem wysokość wierzytelności banku (a następnie nabywcy wierzytelności) nie odpowiada podanej w złotych polskich sumie nominalnej kredytu wskazanej w umowie. W szczególności do okoliczności faktycznych koniecznych do podania przez powoda dla uzasadnienia roszczenia zaliczyć należy wskazanie sposobu, w jaki dochodzona kwota należności głównej została wyliczona, a zatem podanie według jakiego kursu waluty obcej i z jakiej daty wyliczono ją w dochodzonej pozwem wysokości. Odnośnie odsetek koniecznym jest natomiast podanie, według jakiej stopy procentowej i za jakie okresy zostały one wyliczone, a jeżeli jest to zmienna stopa procentowa, wskazanie w jaki sposób została ona dla poszczególnych okresów ustalona oraz jakie fakty spowodowały przyjęcie dla poszczególnych okresów zastosowanych podstaw ustalenia wysokości stopy procentowej. Tak podane fakty poddają się kontroli sądu, który może zweryfikować poprawność wyliczenia dochodzonych kwot, w tym samym orzec o zasadności żądania pozwu. Umożliwiają też pozwanemu podjęcie obrony i, jeżeli w jego przekonaniu wyliczenie jest wadliwe, podniesienie stosownego zarzutu. W konsekwencji uchylenie się przez powoda od podania wyżej wskazanych faktów, poza sytuacjami gdy wysokość dochodzonych kwot jest bezsporna, zawsze prowadzić musi do oddalenia powództwa, czy to w całości, czy w stosownej części, zależnie od tego, które z wyżej wymienionych okoliczności nie zostały podane. Jeżeli natomiast wyżej wskazane okoliczności zostaną przez powoda przytoczone i okażą się sporne, to na powodzie, jako stronie wywodzącej z nich skutki prawne, zgodnie z art. 6 k.c. spoczywać będzie ciężar ich udowodnienia, a od sprostania temu ciężarowi zależeć będzie uwzględnienie powództwa.

Odrębnym problemem jest powołanie i udowodnienie faktów związanych ze spłatą dochodzonej wierzytelności. Przede wszystkim fakt niewykonania zobowiązania czy to w całości, czy w części, jest tym, który powinien zostać przytoczony przez wierzyciela – powoda, jako uzasadniający dochodzenie niespełnionego świadczenia. W sytuacji gdy dłużnik nie spłacił swego długu nawet w części, obowiązek przytoczenia tego faktu w istocie sprowadza się do prostego stwierdzenia, że spłata nie miała miejsca, a jeżeli dłużnik twierdzi, że dług spłacił, to winien fakt spłaty udowodnić. Podobnie prostym będzie obowiązek przytoczenia przez powoda okoliczności dotyczących mającej miejsce częściowej zapłaty długu, gdy chodzi o wierzytelność w kwocie nominalnej, nieindeksowaną oraz bez związanych z nią należności ubocznych. Jednak w sytuacji, gdy miała miejsce częściowa spłata, która została zaliczona na świadczenia uboczne lub na dług główny podlegający indeksacji, powód obowiązany jest wskazać sposób zaliczenia tej kwoty oraz fakty, które taki sposób zaliczenia uzasadniały. Z tych bowiem faktów wynika zasadność dochodzenia pozostałej części długu. W konsekwencji, jeżeli fakty związane z częściową spłatą okażą się sporne, na dłużniku będzie spoczywał obowiązek wykazania zapłaty określonej kwoty nominalnej, zaś na powodzie obowiązek wykazania faktów dających mu podstawę do zaliczenia zapłaty w określony sposób, a zatem na należność główną lub należności uboczne, podania i wykazania podstawy indeksowania należności i zapłaconej raty lub, w wypadku zaliczenia zapłaty na odsetki, sposobu wyliczenia odsetek wymagalnych w chwili częściowej zapłaty.

Odnosząc powyższe rozważania do rozpoznawanej sprawy stwierdzić trzeba, że powód nie przytoczył faktów koniecznych dla wykazania zasadności żądania pozwu. W szczególności powód wskazał, że stosownie do umowy J. i M. N. (1) udzielano kredytu w kwocie 183.344,69 zł indeksowanego kursem franka szwajcarskiego, a na dzień zawarcia umowy była to równowartość 87.977,30 franków szwajcarskich. Dalej podaje, że kredytobiorcy zaprzestali spłaty kredytu, a zatem jego część została spłacona, jednak nie wskazuje jakie kwoty zostały przez kredytobiorców

zapłacone i jak zostały zaliczone. Powód dochodzi w pozwie kwoty 489.479,81 zł i wymienia, że składają się na nią: 346.419,12 zł tytułem należności głównej, tj. pozostałego do spłaty kapitału, 143.060,69 zł tytułem odsetek, w tym: 11.719,52 zł odsetek umownych naliczonych przez wierzyciela pierwotnego do dnia poprzedzającego dzień sprzedaży wierzytelności, 76.094,44 zł odsetek karnych naliczonych przez wierzyciela pierwotnego do dnia poprzedzającego dzień sprzedaży wierzytelności i 55.246,73 zł odsetek ustawowych naliczonych od kwoty należności głównej przez stronę powodowa po dniu cesji wierzytelności. Powód nie wskazał zatem ani sposobu wyliczenia kwoty długu głównego poprzez indeksację, ani części długu głównego, która została spłacona i w jaki sposób zapłacone kwoty zostały zaliczone oraz w jakiej części na należność główną, a w jaki na świadczenia uboczne. Nie wskazał też sposobu wyliczenia odsetek, stóp procentowych za poszczególne okresy (za wyjątkiem stopy ustawowej od należności głównej za okres od nabycia wierzytelności) i kwot, od których były one liczone. Przy tym zauważyć trzeba, że wysokość należności głównej i odsetek wymienionych w bankowym tytule egzekucyjnym (k. 51) jest różna od wskazanych w pozwie, a zatem dołączenie tego dokumentu nie może zostać uznane za wskazanie tych danych. Po ograniczeniu żądania pozwu skierowanego przeciw pozwanemu H. J. do kwoty 272.081,22 zł i żądaniu pozwanego, aby powód sprecyzował co się składa na kwotę dochodzona ostatecznie oraz zakreszeniu przez sąd pełnomocnikowi powoda 7-dniowego terminu do zajęcia ostatecznego stanowiska w sprawie i złożenia ewentualnych wniosków dowodowych (k. 222-223) powód w piśmie procesowym z dnia 8 września 2016 r. (k. 277-278) jedynie powtórzył kwoty wskazane w pozwie oraz podał, że ograniczenie żądania wynika z wysokości zabezpieczenia hipotecznego.

W rezultacie powyższego jednoznacznie stwierdzić trzeba, że powód nie podał faktów, z których wynikałoby istnienie wierzytelności w wysokości dochodzonej pozwem lub które umożliwiałyby wyliczenie wysokości tej wierzytelności chociażby w kwocie stanowiącej część kwoty dochodzonej pozwem. To zaniechanie powoda przesądza zatem o oddaleniu powództwa, a w konsekwencji i o bezzasadności apelacji.

Niezależnie od powyższego stwierdzenia zauważyć trzeba, że pozwany zaprzeczył tak istnieniu, jak i wysokości dochodzonej wierzytelności. W konsekwencji na powodzie spoczywał ciężar wykazania tak zawarcia przez jego poprzednika prawnego samej umowy kredytowej ze współpozwanymi dłużnikami osobistymi, czemu powód sprostał przedstawiając odpis umowy kredytowej, jak i wysokości wierzytelności z tej umowy wynikającej, czego powód nie uczynił, a nawet nie podał faktów umożliwiających ustalenie tej wysokości. Wbrew zarzutowi apelacji nie stanowi dostatecznego dowodu istnienia tej wierzytelności w określonej wysokości bankowy tytuł egzekucyjny i postanowienie sądu nadające temu tytułowi klauzulę wykonalności, i to nie tylko z powodu rozbieżności pomiędzy kwotami w tym tytule wymienionymi, a kwotami obecnie dochodzonymi. Oceniając moc dowodową tego tytułu trafnie sąd I instancji odwołuje się do nowelizacji art. 95 prawa bankowego dokonanej ustawą z dnia 19 kwietnia 2013 r. Rozważania te trzeba jednak nieco rozszerzyć.

Przepis art. 95 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe nadaje wymienionym tam dokumentom bankowym moc dokumentów urzędowych. Moc taką miały zatem i bankowe tytuły egzekucyjne, wystawiane na podstawie przepisu art. 96 prawa bankowego, jako oświadczenia w art. 95 ust. 1 wymienione. Ustawą z dnia 19 kwietnia 2013 r., która weszła w życie w dniu 20 lipca 2013 r., dodano do art. 95 prawa bankowego ust. 1a stanowiący, że moc prawna dokumentów urzędowych, o której mowa w ust. 1, nie obowiązuje w odniesieniu do dokumentów wymienionych w tym przepisie w postępowaniu cywilnym. Zatem trafnie sąd I instancji wywodzi, że od dnia 20 lipca 2013 r. dokument bankowy, o którym mowa w art. 95 ust. 1 prawa bankowego, w postępowaniu cywilnym jest traktowany jako dokument prywatny, czyli zgodnie z art. 245 k.p.c. jest dowodem tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie w nim zawarte. Dokument taki, w tym bankowy tytuł egzekucyjny, nie stanowi dowodu faktu w nim opisanego, a jedynie dowód, że osoba upoważniona przez bank złożyła oświadczenie, że fakt taki miał miejsce. Skoro ustawa z dnia 19 kwietnia 2013 r. nie zawierała żadnych przepisów przejściowych, to dokumenty bankowe wystawione przed jej wejściem w życie po tym dniu nie zachowały w postępowaniu cywilnym mocy dokumentów urzędowych. Podstawę prawną wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego stanowił przepis art. 96 prawa bankowego, który, po uznaniu go za sprzeczny z Konstytucją wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r. P 45/12, z dniem 27 listopada 2015 r. został uchylony przez ustawę z dnia 25 września 2015 r. Ustawą tą uchylono też przepis art. 786² k.p.c., regulujący kognicję sądu w postępowaniu o nadanie klauzuli

wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu. Ten ostatni przepis stanowił, że w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu sąd bada, czy dłużnik poddał się egzekucji oraz czy roszczenie objęte tytułem wynika z czynności bankowej dokonanej bezpośrednio z bankiem lub z zabezpieczenia wierzytelności banku wynikającej z tej czynności. Zatem w postępowaniu takim sąd nie badał istnienia i wysokości wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym. Stąd postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu, pomimo że stanowi dokument urzędowy, o jakim mowa w art. 244 § 1 k.p.c., nie jest dowodem istnienia wierzytelności, a jedynie dowodem, że bankowy tytuł egzekucyjny był wykonalny. Dłużnik, przeciwko któremu skierowany był taki tytuł i który kwestionował istnienie obowiązku stwierdzonego tym tytułem, mógł go zwalczać powództwem z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. W sytuacji, gdy tytułu takiego wystawić nie można i konieczne jest dochodzenie roszczenia w procesie, na wierzycielu spoczywa ciężar udowodnienia istnienia wierzytelności, a z wystawionymi wcześniej tytułami wiąże się jedynie wyżej wskazane konsekwencje w zakresie postępowania dowodowego.

Wbrew zarzutowi apelacji nie można też z faktu, że dłużnicy wymienieni w bankowym tytule egzekucyjnym nie sprzeciwiali się prowadzonej egzekucji i nie podejmowali środków prawnych zmierzających do pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego, wywodzić domniemania faktycznego o istnieniu długu. Doświadczenie życiowe wskazuje, że przyczyny takich zaniechań mogą być różnorodne. W rozpoznawanej sprawie kluczowe znaczenie dla oceny tej sytuacji ma jednak okoliczność, że egzekucja ta nie była prowadzona przeciwko pozwanemu, którego dotyczy zaskarżony wyrok, a który jest tylko nabywcą nieruchomości obciążonej hipoteką ten dług zabezpieczającą i który nabył tę nieruchomość w wyniku oszustwa kredytobiorców, przeciwko którym prowadzona była wymieniona egzekucja. Te okoliczności wykluczają wnioskowanie z zachowania dłużników osobistych o istnieniu długu, a tym bardziej o jego wysokości.

Jakkolwiek kwestia ta nie stała się przedmiotem zarzutu apelacji, to zauważyć trzeba, że fakt istnienia hipoteki zabezpieczającej dochodzoną wierzytelność nie daje podstaw do domniemania o jej istnieniu. Hipoteka zabezpieczająca wierzytelność była hipoteką umowną kaucyjną. Przepis art. 105 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece w brzmieniu obowiązującym w dacie ustanowienia tej hipoteki stanowił, że wierzyciel nie może powoływać się na wpis hipoteki kaucyjnej w celu udowodnienia wierzytelności zabezpieczonej. Przepis ten, jak i pozostałe przepisy o hipotece kaucyjnej, uchylony został z dniem 20 lutego 2010 r. przez ustawę z dnia 26 czerwca 2009 r. Zgodnie z art. 11 ust. 1 powołanej ustawy, do hipotek kaucyjnych powstałych przed jej wejściem w życie stosuje się przepisy ustawy o księgach wieczystych i hipotece w nowym brzmieniu. Jednocześnie uchylono jednak przepis art. 71 stanowiący o objęciu domniemaniem istnienia prawa wynikającego z wpisu hipoteki także wierzytelności zabezpieczonej hipoteką.

Z powyższych przyczyn apelacja okazała się bezzasadna i na podstawie art. 385 k.p.c. podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. zasądzając od powoda, jako strony przegrywającej sprawę, na rzecz strony pozwanej kwotę odpowiadającą wynagrodzeniu pełnomocnika będącego adwokatem ustalonym w stawce minimalnej określonej przez przepisy § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dniu wniesienia apelacji.

SSA Robert Jurga SSA Andrzej Struzik SSA Jerzy Bess